

V Bavorsku v obci Bischofsgrün nedaleko českých hranic se na farmě Wild-Bunch-Ranch v roce 2015 rozhodli pro ochranu stád skotu pomocí pasteveckých psů, dvou kangalů (varianta anatolského pasteveckého psa). Pořízení psů zaplatil Spolek přátel volně žijících vlků (www.lausitz-wolf.de). Paní Chris Homburg jsme se v prosinci 2017 zeptali, jak je s pasteveckými psy spokojena.

Na stránkách Spolku přátel volně žijících vlků poutavě popisujete, jak jste poprvé zaznamenali přítomnost vlka v blízkosti svých pastvin, a to v listopadu 2014. Našli jste jeho stopu a také trus. Zrovna v době, kdy se vám měly otelit na pastvě krávy. Co Vás přimělo řešit situaci tak konstruktivně a nezpánikařit?

Když jsme našli trus, ještě jsme nevěděli, že to je vlčí trus – ani nálezu stopy v únoru 2015 nebyl jednoznačně identifikován jako stopa vlčí. Nezpánikařila jsem, ale dělala jsem si samozřejmě velké starosti o krávy, které se měly otelit, je to rasa Hinterwälder, která má v kohoutku jen 1,1 m, takže jsou to malá zvířata. A potom také o novorozená telata. Ještě když ležel sníh, jsem zvýšila plot, zatím jen na ploše, kde se měla rodit telata.

Kolik krav teď máte?

Momentálně máme pět kusů dobytka.

Jak jste přišli na to pořídit si pastevecké psy? A proč jste se rozhodli zrovna pro kangaly?

Jak jsem se zabírala vlčí tematikou a studovala zkušenosti z jiných zemí, došla jsem k závěru, že plot sám o sobě dlouhodobě stačit nebude. Zároveň tady ve středně vysokých horách máme v zimě často podmínky, které ochranu stád založenou pouze na plotech velmi ztěžují: jsou tu svahy, výška sněhu hraje také svou roli, sněhová pokrývka ztěžuje uzemnění a navíc je sníh často namrzlý a dá se po něm chodit.

Nápad pořídit si pastevecké psy se dostavil rychle poté, co jsem se s problematikou vlka intenzivně seznámila. Náhodou se v té době také pořádala akce „Pasteveční psi u krav bez tržní produkce mléka“, kterou pořádal Místní úřad pro životní prostředí společně se Spolkem masného skotu, na které švýcarský majitel skotu informoval o svých zkušenostech. To mi dodalo odvalu. Chci, aby moje zvířata byla chráněná, a nechci jim ubírat na kvalitě života. Chci, aby moje zvířata i za přítomnosti vlka měla na pastvě život, který potřebují - a to bez ochrany nejde.

Existuje mnoho různých ras pasteveckých psů. Když jsem je studovala, vždycky jsem se u kangalů zastavila déle. Zpětně vidím, že to bylo dobré rozhodnutí, jsou to dobří, mentálně silní psi se schopností prosadit se, kteří pracují trochu energetičtěji než mnoho jiných pasteveckých ras.

Bylo jednoduché pořídit si v Bavorsku pasteveckého psa?

Naši psi pocházejí z Dolního Saska z Ovčárny Wümmeniederung, která je v oblasti, kde se vyskytují vlci. V době, kdy jsem si psy chtěla pořídit, to byl jeden z mála vrhů kangalů v Německu pocházejících z mladé pracovní linie. Líbilo se mi, jak se psy zacházeli a jaký měli přístup k ochraně stád. Se psy jsem více než spokojená.

Právě kangaly, ale také mnohé jiné rasy pasteveckých psů, by člověk neměl koupit jen tak někde, ideálně by měli být z vrhů, jejichž rodiče jsou již aktivní v ochraně stád. Hodně ras pasteveckých psů v našich zeměpisných šířkách už dlouho není aktivních v ochraně stád a pes pastevecké rasy, který je po generaci chován vysloveně jen pro ochranu majetku anebo, jiný extrém, který je po generaci chován jako rodinný společník, byl rozmnožován podle jiných kritérií, než jsou ta, která potřebujeme v ochraně stád.

Psům teď budou dva roky. Jak byste jejich přítomnost na farmě zhodnotila? Ochraňují, anebo brzy budou chránit, Vaše stáda? Můžete to třeba nějak doložit?

Aktivity pasteveckých psů jsou pestřejší než jen přímé odehnání vetřelců od stáda. Patří k nim i kontrola území, která je velmi závislá na druhu a charakteristikách pastviny (přehlednost, klimatické podmínky jako mlha nebo déšť, rozprostření skotu na pastvině). Už v několika měsících psi vehementně vyštěkávají např. cizí psy za plotem, pro komplikované situace (např. cizí psi na několika místech za plotem) si náš psí tým teprve vytváří strategie. Od té doby, kdy skot akceptoval přítomnost psů a nechává je pracovat u plotu, což nastalo, když byl psům asi rok, mám ochranu stáda odpovídající svému věku. Postačuje k ochraně před jednotlivými procházejícími vlky nebo párem vlků – pro odehnání nějaké větší smečky, která už by měla zkušenost se zabíjením hospodářských zvířat, musí tito psi ještě sesbírat více zkušeností. Ale i v takovém případě by už poskytli základní ochranu. Vlci zde musí řešit hned tři aspekty: plot, psy a malou kořist. Raději si najdou jednodušší alternativu.

Ještě tu nemáme vlky vázané na teritorium, pouze tudy občas nějaký projde. Proto se moje pozorování zakládá hlavně na dosud obvyklých divokých zvířatech, jako jsou divoká prasata a volně pobíhající psi. U nich ochrana stád pomocí pasteveckých psů již funguje výborně.

Jaká další preventivní opatření proti vlkovi používáte a považujete za důležitá?

Myslím si, že v ochraně stád jsou velmi důležité tři věci: za prvé, když se vlci objeví, už by měla alespoň nějaká ochrana stád existovat. Myslím tím efektivní ochranu stád, ne to, co v Německu všichni dělají – jen vylepšují a dovybavují stávající zařízení. Začalo se s 90 cm vysokými ploty, které už v mnoha regionech dávno nestačí. Ochrana stád nikdy nebude jednoduchá, statická záležitost. Člověk musí být stále na pozoru a zohledňovat všechny možné okolnosti, které v daném místě mohou mít na efektivní ochranu stád vliv. Zdá se, že vlci v okolí si okamžitě všimnou toho, když je v systému slabé místo a zaútočí. V ochraně stád by měli všichni majitelé hospodářských zvířat v jednom regionu táhnout za jeden provaz – protože každé špatně zaopatřené stádo „trénuje“ vlky k tomu, aby se postupně pouštěli do stále větších výzev, s cílem dostat se k lehké kořisti.

V budoucnosti náš psí tým doplní ještě jeden kangal a zimní stanoviště změníme tak, že skot bude mít na noc speciálně zajištěný výběh s přístřeškem u našeho dvora, místo toho aby přístřešek byl přímo „před vlkem“ dole na pastvině. Chceme také naplánovat další otelovací termíny tak, aby k nim nedocházelo mezi podzimem a jarem, ale v měsících, kdy je pro vlka v lesích dost mladé zvěře.

Co považujete za nejdůležitější při výchově/práci s pasteveckými psy?

Pokud majitel pasteveckých psů dobře rozumí tomu, jakým způsobem fungují, odehraje se často hodně věcí správně samo od sebe.

V našem okolí je velmi důležitá vysoce kvalitní socializace psů s lidmi ve všech jejích podobách, stejně jako navyknutí na různé podněty z okolí.

Obzvláště důležitý je dobrý vztah mezi majitelem psů a psy – ten musí majitel vytvořit nikoliv přísností, ale uvolněností, vypočitatelností, velkou dávkou humoru a tím, že půjde příkladem (psi podle reakce majitele na různé vzruchy přizpůsobují svou reakci). Z různých stran zaznívá, že využití pasteveckých psů je jednoduché a vše se stane samo od sebe. To je chybné tvrzení. Hlavně v počátcích je potřeba investovat hodně času do výchovy psa, učit je chodit na vodítku, naskakovat do auta, čekat na uvázání, absolvovat zdravotní kontroly, zvykat je na podněty z okolí a lidské volnočasové aktivity a další. Také je potřeba mít cit v prstech a být kreativní. Když se vše povede, máte zabezpečení stád, na které se můžete spolehnout. Takže se ta investice vyplatí.

Majitelé hospodářských zvířat, kteří uvažují o pořízení pasteveckých psů, by nejdřív měli navštívit několik podniků (s odlišnými druhy hospodářských zvířat), kde využívají pastevecké psy (i jejich různé rasy). Rychle tam uvidí, že neexistuje žádný univerzální návod, kterým by bylo možné se řídit, a zároveň je také možné odkoukat tam různé nápady, strategie řešení problémů a zkušenosti a získat zkušené partnery, se kterými se později dají případné problémy konzultovat.

Při rozhodnutí využít pastevecké psy by člověk měl plánovat dopředu, počítat s jistou zaběhvací dobou. Pořídit si pasteveckého psa až poté, kdy došlo k napadení ovci vlkem, ztěžuje jejich vzájemné navykání si na sebe.

Jak se stavíte k přítomnosti vlka ve Vašem okolí?

(Usmívá se) Myslím, že naše snahy o ochranu stád dobře ukazují, že se s přítomností vlka sžíváme. Problematické je, že efektivní ochrana stád je drahá a zabere spoustu času a práce. V Německu navíc příkladní chovatelé stád, kteří je chrání, ještě než se objeví vlk, nikdy nedostanou žádnou podporu. Proto jsem byla a stále jsem nanejvýš vděčná Spolku přátel volně žijících vlků za to, že nám oba kangaly McGee a McGyvera v rámci projektu *Ochrana stád skotu* dal k dispozici. Také děkuji Společnosti na ochranu vlků a Bavorské nadaci na ochranu životního prostředí, které nás podpořily v dalších oblastech.

Velkým problémem zůstává neproveditelnost opatření, která jsou v rozporu se Stavebním zákonem (např. zapuštěná ochrana proti podhrabání). Problémy nám také způsobují předpisy na ochranu zvířat, které nařizují vybudovat pro psy oddělené psí boudy. A pak je zde také samozřejmě problém společenské akceptace pasteveckých psů.

Pokud mám říct, zda je pro mě jako majitelku hospodářských zvířat návrat vlka dobrý nebo špatný, nepovažuji to za podstatné. Dívám se na to pragmaticky a zařizuji se, jak nejlépe to jde. Až nějaká teritoriální vlčí smečka v budoucnosti díky ochraně stád moje zvířata skutečně nechá na pokoji, můžete se mě zeptat ještě jednou. Teď ještě nevím, jaké to bude.

Mohou lidé Vaši farmu navštívit? Co tam uvidí?

Náš malý podnik leží v obci Bischofsgrün, PSČ 95493, což není od České republiky daleko. Samozřejmě zveme všechny české majitele stád, aby si přijeli udělat obrázek o pasteveckých psech. Při exkurzi je v ideálním případě možné vidět vše – to, jak se pastevečtí psi chovají k návštěvě, kterou majitel přivedl, také psy při aktivní ochraně stád, když zrovna jdou kolem výletníci se psy. Nebo mohou pozorovat psy, jak reagují na turistické aktivity v okolí pastvin. Zajímavé je také sledovat chování skotu a pasteveckých psů navzájem. Německy si můžete o farmě přečíst na <https://wildbunchranch.wordpress.com/>.

Měli jste už problémy s turisty anebo došlo ke konfliktu mezi pasteveckými a jinými psy?

Jelikož skoro neexistují oficiální snahy přiblížit obyvatelstvu využití pasteveckých psů, řekla bych, že každý podnik, který pracuje s pasteveckými psy, zažije v počáteční době nějaký konflikt s místními. Bohužel ještě chybí osvěta a mnoho lidí považuje to, jak se psi u plotu chovají, za nanejvýš agresivní a strach nánáhající chování. Nerozumí tomu, že pastevečtí psi se jen snaží cizí lidi a věci udržet ve vzdálenosti od svého stáda. I štěkání psů je problematické – jejich hlavní pracovní doba je v noci a štěkání je vnímáno jako rušivý faktor.

Osvědčily se informační akce v regionech, kde je i někdo ze státní či regionální správy. Ten obvyklé chování psů lidem vysvětlí a naučí, jak se v jejich blízkosti chovat. V hlavách mnohých lidí se ustálil obraz pasteveckého psa, který ze strachu chce zabít vše, co se přiblíží ke stádu. To je totální nesmysl. Na internetu se najdou takové nesmysly o pasteveckých psech, které osvětu vůči veřejnosti vůbec nezjednodušují.

Většinu práce pasteveckých psů spočívá lze popsat jako zahánění cizích lidí a zvířat nanejvýš působivým exhibicionistickým vystupováním.

Naháněcí ovčácké psy u stáda nemáme, ale máme starého rodinného psa, jorkšírského teriéra, kterého jsme s pasteveckými psy od začátku seznamovali, aby nedocházelo k problémům. Další pastevecký pes se bude muset do týmu také začlenit.

Chris Homburg píše pravidelně o projektu Ochrana stád skotu zprávy na stránkách Spolku přátel volně žijících vlků (v němčině): <http://www.lausitz-wolf.de/index.php?id=1200>.

Rozhovor vedla: Linda Blättler, AOPK